

Nguồn gốc của hiến pháp và tại sao gọi HP là luật nền tảng

LS Đào Tăng Dực

www.daotangduc.blogspot.com

Nhu cầu hiểu biết thêm về hiến pháp:

Muốn lật đổ độc tài CSVN thì phải hủy bỏ HP 2013 và thay thế bằng một bản hiến pháp dân chủ thực sự. Khi nói đến HP của một quốc gia và những khái niệm như hợp hiến hay vi hiến, mọi người đều nghĩ đến những vấn đề trừu tượng hay cao siêu, nằm ngoài khả năng hiểu biết của mình.

Như vậy khi chúng ta nói đến những sai lầm của HP 2013, đại đa số không hiểu chuyện gì.

Kỳ thực, HP không phải là một vấn đề quá phức tạp và nếu chịu khó một chút, ai cũng có thể hiểu.

Như vậy, một cách đơn giản hơn thì hiến pháp là gì?

Một cách đơn giản, hiến pháp trong bản chất chỉ là một giao kèo, hay còn gọi là hợp đồng hay khế ước, giữa thành phần thống trị (chính quyền) và thành phần bị trị (dân chúng), để quy định một trật tự chính trị, mà thôi. Hiến pháp có thể bất thành văn, hay thành văn.

Thông thường, thừa xa xưa trong lịch sử thì bất thành văn và càng gần với thời đại mới thì thành văn. Thêm vào đó, càng xa xưa thì hiến pháp độc tài hơn và thiên về bảo vệ quyền lợi của thành phần thống trị. Càng gần với thời đại mới thì hiến pháp càng dân chủ hơn và thiên về thành phần bị trị. Tuy nhiên, đây không phải là một quy luật tuyệt đối. Trong kỷ nguyên mới của thời đại tin học, vẫn còn những chế độ độc tài, như tại các quốc gia cộng sản, vài quốc gia Phi Châu hay Trung Đông.

HP được gọi là luật nền tảng là vì tuy trong một quốc gia có rất nhiều giao kèo hay khế ước giữa các công dân cá thể, giữa các hữu thể pháp lý khác nhau trong xã hội, nhưng không có khế ước nào quy định một trật tự chính trị, làm nền tảng cho mọi định chế xã hội, cho những nhu cầu tập thể của quốc gia về kinh tế, quốc phòng, ngoại giao và cho mọi sinh hoạt của cả một dân tộc như HP cả.

Thêm vào đó, một quy luật bất biến áp dụng cho HP là tất cả các luật pháp khác, nếu vi phạm HP, đều vô hiệu lực. Chính vì thế HP là một khế ước vượt lên trên tất cả mọi khế ước khác.

Như vậy là để có những bản HP như hôm nay, lịch sử đã kinh qua nhiều giai đoạn. Câu hỏi kế tiếp là những mốc điểm nào quan trọng nhất cho tiến trình hình thành một bản hiến pháp đương đại?

Một cách dễ hiểu thì lịch sử nhân loại kinh qua các mốc điểm về khế ước xã hội nền tảng sau đây:

1. Sự thống trị của bạo lực:

Đây là giai đoạn Phong Kiến mà tiêu biểu là giai đoạn Trung Cổ tại Âu Châu (500-1500AD) và Đồi nhà Chu (kể cả giai đoạn Đông Chu Liệt Quốc) (1046TCN-256TCN) kéo dài 800 năm tại Trung Quốc. Đây là giai đoạn trước khi chế độ quân chủ chuyên chế lên ngôi. Trong giai đoạn này, cá nhân nào có sức mạnh và huy động đủ bạo lực thì sẽ trở thành kẻ thống trị và kẻ bị trị mặc nhiên chấp nhận trật tự chính trị do kẻ thống trị đưa ra, trong phạm vi lãnh địa của mình kiểm soát. Đây cũng là một kiểu khế ước bất thành văn giữa kẻ bị trị và vị lãnh chúa trong địa phận của mình.

2. Thiên Mệnh và quân chủ chuyên chế:

Tuy nhiên, mốc điểm thứ nhì là khi ý thức về quốc gia dân tộc hình thành thì một trong những vị lãnh chúa vượt lên trên tất cả những lãnh chúa khác, gồm thân thiên hạ và xưng vương hay xưng đế, cai trị cả dân tộc. 2 nhân vật lịch sử Đông Tây là Charlemagne tại Âu Châu và Tần Thủy Hoàng tại TQ.

Tại TQ thì tân hoàng đế lập Đại Đàn, cúng tế trời và nhận Thiên Mệnh để chính thức cai trị như con trời (Thiên Tử). Tại Âu Châu thì Tân Hoàng đế cũng được Giáo Hoàng của Giáo Hội Công Giáo chính thức tấn phong, coi như được Thượng Đế ban cho thiên mệnh.

3. Magna Carta năm 1215 của Anh Quốc hay còn gọi là Đại Ước Chương về các quyền tự do (Great Charter of Freedoms).

Trên góc cạnh HP thì đây là HP thành văn đầu tiên của nhân loại. Hoàn cảnh lịch sử là Quốc Vương John của Anh Quốc không được sự thần phục của các lãnh chúa (barons) trong quốc gia và họ đòi truất phế vương vị. Nhà vua phải ký một Khế Ước trao cho họ nhiều quyền lợi như: bảo vệ quyền lợi của giáo hội, các lãnh chúa không thể bị giam cầm bất hợp pháp, thi hành công lý nghiêm minh và giới hạn quyền đánh thuế khóa của vương triều.

Dĩ nhiên vào thời điểm đó, công dân cá thể không có tiếng nói.

Chỉ có 3 thực thể giao kèo với nhau: nhà vua, các lãnh chúa và giáo hội mà thôi.

Tuy nhiên văn kiện thành văn này là một mốc thời gian quan trọng và một phần tạo ra nguồn cảm hứng cho HP của Hoa Kỳ (1787)

4. JJ Rousseau viết cuốn Le Contrat Social (Social contract) tức Khế Ước Xã Hội năm 1762:

Đây là một dấu mốc quan trọng trong tiến trình hình thành HP hiện đại. JJ Rousseau nhấn mạnh rằng trong khế ước này tính tự do (freedom) và tự nguyện (voluntary consent) của các thành phần tham dự khế ước là vô cùng quan trọng. Bạo lực và sự nô lệ không thể đem lại tính chính danh cho một khế ước. Theo ông chính quyền (The sovereign) phải hành xử theo khái niệm “Ý Dân” (Volonte Generale hay General Will) , khác với “Ý của đa số” (Majority Will), “Ý của thiểu số” (Minority Will”, “ Ý của phe nhóm” (Corporate will) hay “Ý cá nhân” (Specific

will). Khái niệm General will tuy phức tạp nhưng thực ra đồng nghĩa với khái niệm public good hay common good tức khái niệm công ích, hay quyền lợi quốc gia (National interests). HP của Hoa Kỳ chịu ảnh hưởng rất nhiều từ JJ Rousseau.

5. Hiến Pháp Hoa Kỳ được các cha đẻ như Benjamin Franklin, Thomas Jefferson, James Madison, John Adams chấp bút năm 1787, Các Tiểu Bang Phê Chuẩn năm 1788 và có hiệu lực từ năm 1789 là một cột mốc quan trọng nữa.

Đây là bản HP thành văn đầy đủ, dân chủ và trở thành mẫu mực cho các HP thành văn của các nền dân chủ hiện đại. Bản HP này cũng lấy nguồn cảm hứng từ các tư tưởng gia thời ánh sáng tại Âu Châu như Thomas Hobbes, JJ Rousseau, Montesquieu, Voltaire như cuộc cách mạng Pháp, nhưng đi trước cuộc cách mạng này (1789-1799).

6. Phiên tòa Marbury vs Madison (1803):

Đây là một án lệ vô cùng quan trọng cho luật Hiến Pháp Hoa Kỳ và luật hiến pháp toàn cầu với một nguyên tắc pháp lý quan trọng. Đó là bất cứ sắc luật nào, đi ngược với hiến pháp đều vô hiệu lực. Thẩm phán John Marshall, chủ tịch Tối Cao Pháp Viện chủ tọa phiên tòa và chấp bút quyết định lịch sử này. Đây là một cột mốc quan trọng nữa trong lịch sử luật HP của thời đại. Riêng cho Hoa Kỳ quyết định này cũng quy định quyền duyệt xét pháp lý (judicial review) về hiến pháp của Tối Cao pháp viện lần các tòa án LB, và các tòa TB cũng có quyền tương tự trong phạm vi TB của mình.

Quyết định này cũng tái xác định Tư Pháp như là ngang hàng với hành pháp và lập pháp trong hệ thống Tam Quyền Phân Lập của Montesquieu. Trước khi phiên tòa này xảy ra thì Tư Pháp (Tối cao pháp viện) tương đối lép vế so với hành pháp (tổng thống) và Lập Pháp (quốc hội).

Câu hỏi quan trọng tiếp theo là: Hiến Pháp 2013 của CSVN cũng là một bản HP của thời đại, tại sao lại phải dẹp bỏ HP này và thay thế bằng một bản HP dân chủ, hiến định, pháp trị và đa nguyên?

Tuy sinh ra trong thời đại tương đối mới, nhưng các chế độ độc tài như Phát Xít, Quốc Xã của Hitler, hay Độc Tài Giáo Phiệt của Iran, hay độc tài CS thiếu một yếu tố quan trọng trong khế ước ký kết với nhân dân, hoặc nôm na là HP. Đó là yếu tố đồng thuận của kẻ bị cai trị.

Chưa bao giờ có một đảng CS nào có một bản HP thực sự của dân, do dân và vì dân. Chỉ là những bản HP áp đặt trên nhân dân bằng bạo lực và nắm giữ quyền lực bằng bạo lực.

Chính vì thế, tiến trình dân chủ hóa đòi hỏi một trật tự chính trị mới, thể hiện qua một bản hiến pháp dân chủ hiến định, pháp trị và đa nguyên./.

Nguồn: <https://daotangduc.blogspot.com/>

www.vietnamvanhien.org

VIỆT NAM VĂN HIẾN

www.vietnamvanhien.info

TỦ SÁCH VĂN HIẾN VỚI HƠN 9700 TÁC PHẨM